

فرهنگنامه رازی
کوشش کهن ایرانی

در جنوب خاوری کاشان

www.ketab.ir

غلامرضا براتی

عضو هیات علمی دانشگاه شهید بهشتی

۱۳۹۹

سرشناسه	: براتی ، غلامرضا، ۱۳۴۵ -
عنوان و نام پدیدآور	: فرهنگنامه رازی : گویش کهن ایرانی در جنوب خاوری کاشان/ غلامرضا براتی.
مشخصات نشر	: تهران: جهاد دانشگاهی، واحد شهید بهشتی ، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	: ۱۰۴۲ص: مصور، جدول.
شابک	: ۱۲۰۰۰۰۰ ریال: ۹۷۸-۹۶۴-۴۷۹۱۵۹-۸
وضعیت	: فیبا
فهرست‌نویسی	
عنوان دیگر	: گویش کهن ایرانی در جنوب خاوری کاشان.
موضوع	: راجی
موضوع	: Raji language
موضوع	: راجی -- واژه‌نامه‌ها
موضوع	: Raji language -- Dictionaries
شناسه افزوده	: جهاد دانشگاهی. واحد شهید بهشتی
رده‌بندی کنگره	: ۳۰۲۴PIR
رده‌بندی دیوپی	: ۴۱۶۳
شماره کتابشناسی	: ۴۲۰۸۵۱۷
ملی	

عنوان: فرهنگنامه رازی (همراه با لوح تصاویر و آوای متن)

مولف: غلامرضا براتی

نوبت و سال چاپ: اول - ۱۳۹۹

انتشارات: جهاد دانشگاهی - واحد شهید بهشتی

شمارگان: ۱۰۰۰

بها: ۱۸۰۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۴۷۹-۱۵۹-۸

نشانی: تهران، اوین، دانشگاه شهید بهشتی، جهاد دانشگاهی واحد شهید بهشتی - صندوق پستی ۳۷۱-۱۹۸۵۳

پست الکترونیکی: manager@jdsb.ac.ir

تلفن: ۲۲۴۳۱۹۳۳ نمابر: ۲۲۴۳۱۹۳۸

سرزمین ایران طی بیش از ۷ هزار سال جایگاه آمد و شد و گاه رویارویی اقوام و نژادهای بسیار از سه قاره اصلی شناخته شده جهان شامل آسیا، اروپا و آفریقا بوده است. سایه روشن رفاه و ناامنی در عرض‌هایی از نیمکره شمالی که سرشت آب‌وهوایی آن تناوب دوره‌های ترسالی و خشکسالی بوده است، در این سرزمین که مانند یک بام موقعیتی بلندتر از دریاهای آزاد پیرامون و ممتاز میان سه خشکی جهان داشته است از ساکنان، مردمی شکبیا، هوشمند، فرهیخته و نوآور ساخت. هر چه از پیرامون بامی گرم و خشک ایران به میانه آن می‌آیم با اینکه به نسبت، ناسازگاری آب‌وهوا می‌افزاید ولی بر غنای هنر و فرهنگ در آیین موراث نمایان مانند معماری‌ها و نهان مانند گویش‌ها نیز می‌افزاید.

راستایی به درازای ۹۰ کیلومتر در پای دره‌ها، دامنه‌ها، دشت‌سرها و دشت‌های شمال کوهستان کرکس، سکونتگاهی کوهستانی مانند نیاسر، برزک، قهرود، ابیان و نطنز و شهرهایی بر دشت مانند کاشان، نوش‌آباد، آران، بیدگل، ابوزیدآباد و بادرود را در خود جای داده است. حفاری‌های بی‌امان و چندصدساله هنوز آثار سکونت‌های کهن‌تر را در لایه‌های متناوب رس و ماسه با سازه‌های آجر و خشت به رخ می‌کشد و ریشه‌داری تمدنی بزرگ را در راستای برزخ برف و آتش یعنی قله‌های سفید کرکس در شمال و ماسه‌زارهای آتشناک در جنوب آن گواهی می‌دهد تا آنجاکه برخی گمان آبرشهری را دارند که مانند کشتی مغروق، شهرهای پراکنده یاد شده، دکل‌های آن باشد.

در این میان، سکونتگاه ابوزیدآباد با نام کهن «ابروز» و روستاهای پیرامون آن، میراث‌دار گویش «راژی»، از زبان‌های کهن ایرانی است. «ابروز» با از جمله گفته‌اند یعنی «جایی که آب نمایان می‌شود». پدیدآورنده این اثر که خود گویش‌ور راژی است، با الهام از عشق به وطن که ستوده در متون دین است و نیز حظ روزافزونی که از بررسی این گویش و مقایسه آن با گویش‌ها و زبان‌های دیگر برده، طی سه دهه کمر همت بر گردآوری و نگارش این گنجینه نفیس از واژگان، دستورها، واژه‌ها، زبانزدها و حکایت‌های حکیمانانه در زبان راژی بست.

با اینکه صرف زمان بیشتر باز هم می‌توانست بر غنای این گنجینه بیفزاید ولی درخواست روزافزون علاقه‌مندان به این گویش و نگرانی دلسوزان نسبت به افول شتابنده واژگان از یک سو و طولانی و توانفرسا شدن کار گردآوری و تحقیق واژگان و دیگر سرمایه‌های این گویش طی سه دهه یعنی از سال ۱۳۶۷ تا ۱۳۹۸ از سوی دیگر؛ محقق را بر انتشار آن مصمم ساخت. چنانکه گوناگونی درختان بر یک دامنه، ضامن پایداری منابع آب و خاک آن دامنه در برابر حملات سیلاب و توفان‌ها هستند، گوناگونی گویش‌ها بر دامنه سرزمین ایران برانگیزاننده غرور و شعور در برابر تهاجمات فرهنگی در بستر امواج نامرئی رسانه‌ها است. وجود ۳۸ وجه فعلی در گویش راژی، وجود ۱۹ واژه شناخته شده در راژی (در فارسی ۶ واژه)، فراوانی افعال بسیط، تفاوت دستوری جنس، ماندگاری پسوند مجهول‌ساز برای افعال، فراوانی واژه‌های واژه‌پایان، نظام کثایی، وجود چند بُن برای یک همکرد، و فراوانی حرف اصیل «ژ» در واژه‌های گویش راژی نمونه‌هایی از ویژگی‌هایی هستند که به تنهایی سیراب‌کنندگی این چشمه زیبا را برای تشنگان نظم و نثر و جویندگان پشتوانه‌ای استوار برای یاری رساندن به زبان فارسی امروز گواهی می‌دهد.

خداوند مهربان را بر نهایی شدن این مجموعه و گشودن دست یاری دوستان فرهیخته‌ام جناب آقای دکتر بشیر جم بابت راهنمایی‌های آغازین در نگارش این اثر و جناب آقای دکتر محمود فضیلت برای ویرایش دیباچه آن سپاس می‌گزارم و ذات اقدسش را بر نیت راستین خود در یاری رساندن به ماندگاری و اعتلای «گویش راژی» گواه می‌گیرم.

غلامرضا براتی

دانشیار دانشگاه شهید بهشتی

تابستان ۱۳۹۹